

הוראת היסטוריה באמצעות קולנוע: המחקר שהפך להיות חלק מהעשייה החינוכית בביה"ס האיטלקי בחיפה

טוני באסילה | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח

בשנת 2008 סיימתי לכתוב את עבודת המחקר "אלטרנטיבות בהוראת ההיסטוריה". אחת האלטרנטיבות הייתה הוראת היסטוריה באמצעות קולנוע. טענתי העיקרית הייתה שהשימוש בסרטי קולנוע בהוראת ההיסטוריה תורם למוטיבציה ולזיכרון לטווח ארוך בקרב התלמידים. הצלחת המחקר עודדה אותי ליישם את האלטרנטיבה, ולהפיק מדי שנה את הפרויקט "היסטוריה וקולנוע" במקום עבודתי - ביה"ס האיטלקי בחיפה. תהליך בניית הפרויקט הקונסטרוקטיבי מתחיל בבחירת פורום של תלמידים. תלמידי הפורום מתארגנים בקבוצות קטנות, וכל קבוצה בוחרת לעצמה נושא היסטורי לחקירה מתוך רשימת נושאים שהמנחה מכין.

בשלב ראשון, תפקידה של כל קבוצה ללמוד על האירוע ההיסטורי מתוך ספרי לימוד ומקורות אחרים. בשלב שני הקבוצה מתמקדת בבחירת סצנות מהסרט שמציג את האירוע. השלב השלישי מתאפיין בניתוח המבצע הקולנועי, הפילמוגפיה ומידת האמת הסובייקטיבית שהסרט מנחיל. בסופו של התהליך, תלמידי הפורום ואנוכי מארגנים כנס בית ספרי בהשתתפות התלמידים וההורים, ובו מוצגים התוצרים הסופיים של הפרויקט "היסטוריה וקולנוע".

הוראת היסטוריה באמצעות קולנוע

טוני באסילה | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח; דוא"ל: toniy.b@hotmail.com

המכיל והמוכל בתהליך העבודה החינוכי-טיפולי בבית הספר אולפנת גלעד בקיבוץ חמדיה

דקלה יפימוב | התכנית לייעוץ חינוכי

אלכס קליין | חינוך והוראה לתלמידים בהדרה, מנהל ביה"ס

רונית דן | היועצת החינוכית של ביה"ס

מה קורה לאנשים שפועלים כצוות מקצועי במוסד המחנך תלמידים בסיכון? הרי הם אף פעם לא השמיעו את קולם בנוגע לעבודתם במקום מכיל ומקבל. מראיונות שערכתי עלו תחושות של בדידות, חוסר אונים, לעיתים תסכול ופחד, לצד הרגשת שליחות וסיפוק. אחד הדברים שאיתרתי הוא שיש צמא למערך תמיכה רגשי. מכאן נבעה המלצתי להנהלת בית הספר לפתוח סדנה משותפת לצוות המקצועי והמחנך, מחנכים ותיקים וחדשים, שמטרתה להציף רגשות, תחושות, דילמות והתלבטויות ולאפשר לכל אחד לפגוש את חולשותיו, להעצים את נקודות החוזק ולבחון מקרים שמובאים על ידם. ביחד, ללא שיפוט, לחשוב על דרכים להתמודד עם הדילמות באופן שייטיב עם התלמידים והצוות גם יחד. משהו מסדנה זו, אופיייה והישגיה יוצג בכנס.

המכיל והמוכל בתהליך העבודה החינוכי-טיפולי

דקלה יפימוב | התכנית לייעוץ חינוכי; דוא"ל: dikla7@gmail.com

אלכס קליין | חינוך והוראה לתלמידים בהדרה, מנהל ביה"ס; דוא"ל: alexkli@zahav.net.il

רונית דן | היועצת החינוכית של ביה"ס

יחידת לימוד לגן הילדים "פיתוח וטיפול מודעות בגיל הרך לקיומו של 'האחר'- הערבי באמצעות האמוניות" - גן עמליה לביא, יקנעם עלית

לודה קריגר | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח

היחזמה החינוכית המוצגת כאן היא יחידת לימוד לגן הילדים "פיתוח וטיפול מודעות בגיל הרך לקיומו של 'האחר'-הערבי באמצעות האמוניות". מטרתה הן ליצור סביבה חינוכית רב-תרבותית במסגרת הגן ולהקנות לילדים כלים ראשוניים שיאפשרו תפיסה שונה של 'האחר' שלא מתוך סטריאוטיפים שגורים ודעות קדומות, באמצעות אמוניות, שכן אלה קרובות לליבם של הילדים ועונות על צרכיהם הפיזיים והנפשיים. ביחידה מאוגדים נושאים מתחומי דעת שונים על-פי יסוד מארגן 'חינוך לדו-קיום'. דרך נוספת לפיתוח מודעות ל'אחר' היא מפגשים עם ילדי הגן מהמגזר הערבי וקיום פעילויות משותפות לילדי שני הגנים. היחידה כוללת הצעות לפעילויות, תקצירי הספרים המוצעים וטקסטים ספרותיים.

הקרן לעידוד יזמות חינוכית הכירה ביחזמה החינוכית והעניקה מענק ליישום היחזמה בגן אותו אני מנהלת. בשיתוף עם הגנת הבדואית שתה זובידאת, מנהלת גן ילדים בבסמת טבעון, נערכו שבעה מפגשים משותפים, בהם כל אחת מאתנו הביאה תכנים מהתרבות שלה. כך הילדים פעלו בעברית ובערבית ונחשפו לנרטיב של קבוצה תרבותית שונה. בזכות היחזמה, נוצרו קשרים חברתיים בין הילדים משני המגזרים, והורים משני הגנים תמכו ביחזמה ושיתפו פעולה להפליא. גם בתשע"ג זכינו במענק מהקרן לעידוד יזמות חינוכית, ובמהלך השנה נפעל יזמה חדשה שתעסוק בהכרת 'האחר'-היהודי ו'האחר'-הערבי. שני הגנים מצפים בכיליון עיניים לשנה נוספת רוויית חוויות ייחודיות מרגשות לה זכינו.

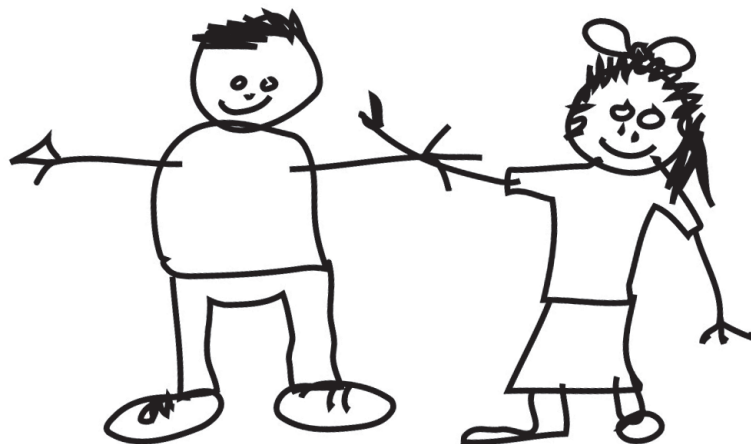
פיתוח וטיפוח מודעות בגיל הרך לקיומו של 'האחר'-הערבי באמצעות האמוניות

לודה קריגר | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח; דוא"ל: krigerluda@gmail.com

בניית תכנית לקידום המוטיבציה והוויסות העצמי של תלמידים בהדרה חט"ב רודמן קרית-ים

אלבינה בריטווין | חינוך והוראה לתלמידים בהדרה

בתפקידי כמחנכת ומרכזת שכבה ט' בחט"ב "רודמן" בקרית ים, נוכחתי לדעת שמספר תלמידים מהשכבה מגיעים לבית הספר אך לא נכנסים לשיעורים, ואם כן, עושים הכול כדי שיוציאו אותם, כך שרוב היום הם נמצאים מחוץ לכיתות. הצעתי להנהלת בית הספר לבנות בשכבה כיתה שתהיה מורכבת רק מתלמידים אלה, המוגדרים כנושרים סמויים, ולקחתי על עצמי לחנך אותם. כמה עקרונות מלווים אותי במהלך העבודה. ההמלצה "נסו לומר משהו חיובי על עבודת הילד" ליוותה אותי בעבודתי, שכן חיזוק חיובי יכול לשפר את הביטחון העצמי של הילד. בנוסף, לאורך כל הדרך ניסיתי להעניק לתלמידים אפשרויות בחירה ובכך לספק להם תחושה של שליטה אישית במסגרת הכיתה. שליטה אישית כזו יכולה להגביר את העניין ולעורר למידה. לעבודה עם תלמידים אלה יש חשיבות בכמה מישורים. מעבר לתרומה לתלמידים, אני מאמינה שגם צוות ההוראה למד לבחון את התלמידים בעיניים אחרות, ולהכיר בכך שבכל תלמיד קיים פוטנציאל וניתן לעזור לו. בנוסף, אני מאמינה שהצלחת הכיתה יכולה להשפיע גם על מדיניות בית הספר ביחס לתלמידים בסיכון. התכנית יכולה לתרום גם להתקרבות ובניית קשר בין בית הספר לבין הורי התלמידים ולבניית מערכת אמון של ההורים בבית הספר בו לומדים ילדיהם.

בניית תכנית לקידום המוטיבציה והוויסות העצמי של תלמידים בהדרה

אלבינה בריטווין | חינוך והוראה לתלמידים בהדרה; דוא"ל: britvin.albina@gmail.com

”בשוליים” תערוכת צילום של תלמידי מגמת תקשורת במרכז חינוך ליאו בק חיפה

נעמה כהן אשכנזי | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח

”בשוליים” הינה תערוכת צילום קבוצתית של תלמידי כיתות י”א במגמת תקשורת במרכז חינוך ליאו בק, המתמחים בצילום סטילס חברתי. עבודות התלמידים מציגות את זווית הראייה המיוחדת שלהם בנושא החברתי. מטרת התערוכה היא לאפשר ליוצרים ולצופים התבוננות מיוחדת במציאות של החברה הישראלית, מציאות ”שקופה” לרובנו. התערוכה ”בשוליים” הוצגה בבית הספר ושקפה תהליך ארוך שבו חקרו התלמידים את מושאי הצילום ואת הנושאים החברתיים וצילמו פעמים רבות. לאחר הצילום התקיים תהליך אוצרות משמעותי בו בחרו התלמידים והצוות במשותף את הצילומים ואת אופן העמדתם. בנוסף, כתבו התלמידים טקסט מלווה לעבודתם. בתערוכת הצילום ”בשוליים” ביקרו צופים רבים, בהם תלמידי בית הספר בגילאים השונים ואורחים מן החוץ. בעקבות הצפייה בתערוכה התקיימו שיעורי סוציולוגיה, אמנות ושיעורי חינוך. חשיבותה של תערוכה זו ביצירת חיבור ישיר בין בני הנוער, באשר הם, לסביבתם הקרובה ולחברה הישראלית תוך נקיטת עמדה והצגת דעה מגובשת.

המורות המלוות את הפרויקט הן שלומית אתגר ונעמה כהן אשכנזי; סטודנטית מלווה קארין נגר

בשוליים

מרכז חינוך ליאו באק, מגמת תקשורת צילום

אנו שמחים להזמינכם לתערוכת הביכורים של תלמידי 'א' במגמת הצילום.

התערוכה עוסקת בשוליה של החברה הישראלית וסביבתה.

פתיחה חגיגית לתקיים ביום ג', 15.5.12 בשעה 19:00. בטרקלין לוקיי קומה שנייה.

נשמח לראותכם, תלמידי המגמה וצוות המורות.

studio makino

"בשוליים"

תערוכת צילום של תלמידי מגמת תקשורת במרכז חינוך ליאו בק חיפה

נעמה כהן אשכנזי | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח; דוא"ל: naama.c.as@gmail.com

"שדה הזיכרון" 2013-2003

ענת מסד | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח

"שדה הזיכרון" מציע אתר, בו מתכנסים ומשיקים המחקר והאמנות. ראשיתו של המיצב באדמת חקלאות שזה מכבר נקצרה. רגע לפני מחזור הזריעה הבא הפכה החלקה למשך לילה אחד קרקע לפעולה אמנותית: כתובות אש הוצבו ונדלקו, בערו ונשרפו והאירו בה אופק אחר של פרשנות חורגת. כתובות האש מהדהדות סיסמאות ודימויים אשר מקורם בטקסי האש הקולקטיביים בהם הועלו על נס האתוס והמיתוס הציוני - דוגמת אלה שנערכו במסגרת תנועות הנוער, הצבא, והחגים הקיבוציים. אולם, נראה כי בטקס חל שיבוש, ותכנים זרים, כמו בלתי מורשים, עשו דרכם אל מרכז השדה. בלהט האש המאכלת הופך המשפט מן המקורות - "הזורעים בדמעה ברינה יקצורו" לסיסמה "הזורעים בדמעה יקצורו", ואל הציוני "ארצה" מוצמדת התוספת "שיקסע" הלקוחה מהיידיש. בדומה, מגן דוד, הסמל הלאומי, הופך לטלאי צהוב. חדירתם של תכנים אלה אל השדה החקלאי, כמוה כזליגתם אל תחומי השיח המחקרי הנדרש אל עיצוב וייצוג הזיכרון התרבותי. צילומו של המיצב בשדה המתעד את חלקיו השונים, והצגתו באמצעות הדימויים המודפסים, מתרימים את התנתקותו של השדה מערכי הממשיים והפיכתו לאתר מדומיין של פעולה תרבותית. באמצעות חוויית טקס האש בשדה, הרגשית והתבונית, מועלים מנבכי הזיכרון הציוני והפרטי תכנים מוצפנים המתלכדים לכדי תודעה גלויה, מופגנת, משותפת ומלכדת. זיכרונות אישיים נזרעים בשדה ומרחיבים את גבולותיו הקולקטיביים.

העבודות הוצגו במחזיאונים ובגלריות בארץ ובחו"ל, ובתוך כך נחשפו אליהן גם קבוצות של תלמידים. בשיחות גלריה שהתקיימו נוכח העבודות, עלו והתעוררו שאלות לגבי המדיום האמנותי, על האפשרויות הגלומות בו לייצוגי זיכרון בכלל, על תרבות הזיכרון בחברה ובתרבות הישראלית בפרט.

”שדה הזיכרון” 2013-2003

ענת מסד | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח; דוא"ל: anat.masad@gmail.com

מעבודת הגמר היישומית לתערוכה במוזיאון

תמר הורביץ ליבנה | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח

במהלך לימודי רכשתי ידע בנושאים כמו מלאכות מסורתיות, תרבות, זהות ולאומיות. כלים מחקריים שרכשתי במהלך לימודי, כמו ראינות, יכולת התמודדות עם חומר תאורטי, יצירת הקשרים רב-תחומיים, הם המאפשרים לי להתקדם ולפעול בתוך מוסד התרבות בו אני עוסקת, ובמישור הרחב - ליצור תרומה לתרבות הישראלית.

עבודת הגמר היישומית, שנתפסה לא פעם על-ידי מנחים ועמיתים ללימודים כמוזרה ולא ברורה, בשל העובדה שעסקה בתחום מחקר של תרבות חזותית ובקרב רוב העמיתים אינו מוכר, היא עבודה אפשרית, בעלת קיום, זכתה בספטמבר 2012 בפרס של מכון "שיטים", והוגדרה על ידם כחלוצית וייחודית בתחומה.

האם ניכסה לעצמה התנועה הציונית את מלאכת הקליעה העתיקה, כמלאכה תעשייתית חדשה ומתפתחת, וכמלאכה המייצרת מוצגים סימבוליים נושאי משמעות? שאלה זו עומדת בבסיסו של המחקר הנוכחי הבוחן את מלאכת הקליעה, מוצריה וייצוגיה, במרחב התרבותי הארץ-ישראלי בראשית המדינה, ועומד על מקומו של הסל הקלוע ותפקידו, בתהליך בינוי אומה בישראל.

זהו מחקר המתמקד בשדה החזותי של התרבות העברית. המחקר שעל בסיסו נבנתה הצעה לתערוכה מוזיאלית, מציע נקודת התבוננות חדשה בה הסל אינו רק פריט הנמצא בשירותם של פריטים אחרים, בשמשו כמארז, כעטיפה וככלי קיבול, אלא פריט אשר התבוננות בו משקפת התבוננות באוצר תרבותי.

בתום לימודי התחלתי לעבוד כאוצרת משנה בתערוכות מוזיאליות במוזיאון הפתוח תפן. כך התאפשר לי להיות שותפה בהקמה של תערוכות, ובכתיבה אקדמית של מאמרים שיצאו לאור בקטלוגים מחקריים, ובהיבט הרחב, להביא תרומה לשדה האמנות והתרבות החזותית בישראל.

מעבודת הגמר היישומית לתערוכה במוזיאון

תמר הורביץ ליבנה | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח; דוא"ל: tamar@omuseums.org.il

תכנית התערבות ייעוצית למען ילדים חולי סוכרת בבית הספר

אורה ויילר | התכנית לייעוץ חינוכי

התכנית הוצגה במסגרת היום הבין-לאומי לסוכרת נעורים בשיתוף עם האגודה לסוכרת נעורים

במערכת החינוך לומדים ילדים החולים במחלות כרוניות שונות, כגון: אפילפסיה, סוכרת, מחלות לב, סרטן, או בעלי מוגבלויות שונות כלקות ראייה ושמיעה ועוד.

התמודדות היומיומית עם מחלה כרונית משפיעה על הילד לא רק מבחינה פיזית, אלא גם ואולי אף יותר - מבחינה נפשית. סוכרת נעורים (סוג 1, תלית אינסולין) מוגדרת גם היא כמחלה כרונית אשר משפיעה ולפעמים אף "משתלטת" על כל תחומי חייו של החולה ומשפחתו, אך המודעות להשלכותיה בתחום הרגשי והחברתי היא מועטה.

הילד מבלה שעות רבות מדי יום בבית הספר, ואך סביר להניח כי יופיעו במהלך היום תופעות הקשורות למחלה. בית הספר אמור להיות מערכת מעצימה, שתקנה לתלמידים כישורי חיים שיגבירו את חוסנם האישי, באמצעות רכישת מיומנויות קוגניטיביות וחברתיות אשר יסייעו להם לפתח תחושת שליטה על חייהם. דבר זה יכול להיעשות מתוך הבנת התהליכים הרגשיים והחברתיים בהתמודדותו של הילד החולה בסוכרת בכל מעגלי חייו, כולל בית הספר.

במטרה לענות על הצרכים המיוחדים של ילדים אלה, בניית תכנית התערבות ייעוצית המגדירה את תפקיד היועץ בעבודה פרטנית ומערכתית. התכנית משלבת ידע תאורטי אודות מחלת הסוכרת וטכניקות של הבעה ויצירה כגון: ביבילותרפיה, תיאטרון בובות, קלפים טיפוליים, אמנות חזותית, הרפיה ועוד.

חסדנה יודגמו חלק מאמצעים אלה.

יאלצ מתוק האלק לבית הספר

היועץ החינוכי - נושאים ודילמות לטיפול

מחלה כרונית

מותר ואסור

דיאטה

השפעת הסוכרת
על משפחת הילד

בדיקות וזריקות

שינוי באורח חיים

סוכרת והפרעות
אכילה אצל מתבגרות

חשיפת המחלה
מול בני הגיל

לחץ וחרדה

עצמאות
ולקיחת אחריות
על הטיפול

מוכנות הצוות החינוכי
לטיפול בילד סוכרתי

שונה או שווה?

הגיוס לצבא

תכנית רב-תחומית המשלבת ידע תאורטי על מחלת הסוכרת
וטכניקות התערבות של הבעה ויצירה:
• ביבליותרפיה • אמנות חזותית • קלפים טיפוליים
• דרמה • הרפיה • תיאטרון בובות

תכנית פסיכו-חינוכית למען תלמידים החולים בסוכרת נעורים

אורה ויילר | התכנית ליועץ חינוכי; דוא"ל: villaror@gmail.com

מה צופן בחובו לוח השנה העברי? היסטוריה, מקורות, סיפורים מרתקים, משמעות, קשר... בית הספר הדמוקרטי "שבילים" בפרדס חנה-כרכור

רונית סעדון | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח

במהלך עבודתי בבית הספר, הייתי עסוקה בניסיון להנחיל לתלמידים מורשת וערכים דרך סיפורי המקורות היהודיים. מבחינתי, כמי שגדלה על הסיפורים האלה שהעשירו את עולמי בילדותי, הם לא "מנוצלים" כלל ועיקר וחבל שכך. בבית הספר הדמוקרטי "שבילים" לימדתי בשנה שעברה שתי קבוצות בנות 20 תלמידים מכיתות ה', שש שעות עברית בשבוע.

מצאתי שבאמצעות החיבור למקורות, עולה בידי ליצור משמעות ועניין רב בקרב התלמידים ושיעור זה הפך להיות השיעור האהוב ביותר. בכל חודש ציינו את ראשיתו, בדקנו אילו אירועים משמעותיים חלים בחודש זה. התלמידים בחרו את האירועים המעניינים אותם והעמיקו לחקור אותם. הם חיפשו חומרים, הכינו מצגות וסיכומים והציגו את יבולם בפני הכיתה. בכניסה לבית הספר הכנו את לוח החודש, שם הוצגו עבודותיהם.

מרגשים במיוחד היו סיפורי הל"ה, אנה פרנק, הנרייטה סאלד ועוד. לעתים התלמידים הכינו חידון שעסק בכל האירועים שנלמדו באמצעות עבודותיהם באותו חודש, והציגוהו בקבלת השבת. בסוף השנה התקיים בבית הספר כנס בו הילדים הציגו לפני ההורים את תוצרי הלמידה שלהם בהשראת כנס "מורים חוקרים באורנים".

מה צופן בחובו לוח השנה העברי? היסטוריה, מקורות, סיפורים מרתקים, משמעות, קשר...

רונית סעדון | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח; דוא"ל: saadon@galed.org.il

תיאטרון "מהמצב?" תיאטרון כישורי חיים בבית הספר בית ספר ארלוזורוב חיפה

אורנה קנו | התכנית לייעוץ חינוכי

הפרויקט עוסק בהקמת קבוצות מנהיגות תיאטרון, המעלות באמצעים דרמטיים על בימתה של קהילת בית הספר שאלות ומצבים חברתיים מהווים החיים בחצר בית הספר. קבוצות אלה שופכות אור על תופעות חברתיות שונות כמו חרם, בריונות, הצקה ועוד, ומגייסות את הקהל לחיפוש משותף ופעיל אחר פתרונות לסוגיות שהועלו על הבמה.

חברי הקבוצות, השחקנים, עוברים בעצמם תהליך קבוצתי המכשיר אותם לעבודה דרמטית מנהיגותית, מסייע להם לשפר מיומנויות קבוצתיות חברתיות ומנהיגותיות ומרחיב את מודעותם לקיומן של תופעות חברתיות המתרחשות סביבם ולדרך ההשפעה של תופעות אלה עליהם ועל המעגלים החברתיים הסובבים אותם. במסגרת תהליך זה בוחרת הקבוצה תופעות שונות להתייחסות וחקירה ובודקת את השפעתן של תופעות אלה עליה.

בתום תהליך החקירה וההתנסות הקבוצתית מעלה הקבוצה הצגה העוסקת בתופעה הנחקרת לפני קהל בית הספר ומחוצה לו וקוראת לקהל לחיפוש פתרונות משותפים לשינוי והטבת האקלים החברתי בבית הספר.

התכנית מקבלת את השראתה משיטת "תיאטרון המדוכאים" של אוגוסטו בואל ומגישות וכלים שונים בתחום הדרמה-תרפיה, הפסיכודרמה והתיאטרון החינוכי.

תיאטרון "מהמצב?" תיאטרון כישורי חיים בית הספר

אורנה קנו | התכנית לייעוץ חינוכי; דוא"ל: Orna12@bezeqint.net

לימוד הבנת הנשמע בבתי ספר ערביים בית ספר אלקלעה, נצרת

תומאדר אברהים | התכנית להוראת שפות

תכנית הלימודים לחינוך לשוני בערבית מדגישה את הצורך להכשיר את התלמידים למיומנות ההקשבה באופן מתוכנן ושיטתי. המורים המלמדים בשפת אם לא עוסקים באופן שיטתי ומתוכנן בהוראת מיומנות זו, ותחום זה נזנח במשך שנים רבות, בשל העדר חומרים ופעילויות מתאימות מחד, ובשל חוסר הכשרה אקדמית מספקת למורים בהוראת מיומנות זו מאידך. כמענה לצורך זה נבנתה תכנית, שבתחילתה המורים משתתפים בסדנה העוסקת בחשיבות ההקשבה, בשיטות ההוראה, וכן באסטרטגיות שישמשו בידי התלמיד ככלי לפיתוח מיומנויות ההאזנה, וכן בחומרים ופעילויות שנועדו להעשרת המורה ולהרחבת ידיעותיו, אשר יהוו משאב שינוצל על-ידי המורה ויקלו על תהליך הלימוד של ההאזנה השיטתית. המורים לומדים גם לנצל את תחום התקשוב על מנת ללמד מיומנויות ההקשבה. המורים בבית ספר מדווחים כיום על כך שהוראת ההקשבה תורמת לפיתוח כישורי השפה אצל התלמידים, במיוחד בהבנת הנקרא, מעשירה את אוצר המילים שלהם ומגבירה אצלם את המוטיבציה החינוכית.

לימוד הבנת הנשמע בבתי ספר ערביים, בית ספר אלקלעה

תומאדר אברהים | התכנית להוראת שפות; דוא"ל: tomaderib@gmail.com

בית ספר דמוקרטי יהודי פלורליסטי בעמק יזרעאל

גלי שירן רייפר | התכנית למנהיגות בחינוך

בחנוכה 2010, בסלון ביתי, התקיים מפגש ראשון של הקבוצה שעסקה בהקמת בית ספר דמוקרטי. קבוצה של עשרה גברים ונשים, אנשי חינוך וטיפול, כולם הורים לילדים, אשר החליטו לבחור את הדרך בה ילדיהם יתחנכו וביקשו להקים בית ספר שונה ואחר מאלה הקיימים. שנתיים ימים ארך המסע להקמת בית הספר. מסע בו היו רגעים קשים, מלחיצים, מרתקים, מלמדים וייחודיים. חלק ממסע הקמה זה תועד ונחקר במסגרת לימודי באורנים בתכנית למנהיגות בחינוך לתואר שני. בספרות המקצועית אין מחקרים רבים העוסקים בחקר התהליכים הדינמיים אותם עוברת קבוצת הורים בהקמה של בית ספר. תהליך זה עניין ומשך אותי הן בשל היותי ממובילי קבוצת ההקמה והן מתוך סקרנות אודות התהליכים הללו והשפעותיהם הרבות. במשך שנת ההקמה הראשונה למדה וחקרה קבוצת ההקמה את סוג החינוך ואת ייחודיותו, ובתום שנת למידה זו נערך סמינר בו נכתב מסמך החזון. לאחר מכן החלה שנת הפעילות השנייה בה עבדה הקבוצה בפועל למען יישום הרעיון והחזון.

בית ספר דמוקרטי בעמק נפתח בשנת הלימודים תשע"ב עם 36 תלמידים. כיום לומדים בו 86 תלמידים והביקוש גדול מאוד. זו השנה השנייה בה אני ועמיתי מנהלים את בית ספר יחדיו במודל CO. בסדנה אתאר את תהליך הקמת בית הספר בזיקה ללימודי ולעבודת הגמר.

יוצרים מרחב למידה חדש

דמוקרטי בעמק

בי"ס דמוקרטי יהודי פלורליסטי

בית ספר דמוקרטי יהודי פלורליסטי בעמק יזרעאל

גלי שירן רייפר | התכנית למנהיגות בחינוך; דוא"ל: reifern@netvision.net.il

אירועי תל-חי באמנות בת זמננו בשנים 1980 - 1994 שיקום האתר בית ספר דנציגר, קרית-שמונה

אתי נוסבאום | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח

לסיפור תל-חי מעמד מיוחד בתולדות ההיסטוריה הציונית וההתיישבותית בארץ ישראל, וכך גם לפסל האריה השואג שהוצב ברחבה ב-1934 לזכר גבורתם של טרומפלדור וחבריו.

מערכת החינוך בקריית-שמונה מקפידה להנחיל את מורשת תל-חי. בי"א באדר, עולים לאנדרטה תלמידים מבתי"ס שונים לטקס הממלכתי. תלמידי כיתה י' בתיכון דנציגר מקבלים את תעודות הזהות שלהם ברחבת האריה, ומשלחות התלמידים לפולין מתחילות את ההכנה למסע לרגלי הפסל.

לתל-חי פן נוסף וכמעט לא מוכר, הר פסלים חי ונושם, שנוצר במפגשי תל-חי לאמנות בת זמננו, נכס נדיר וכמעט נעלם, שחדר לסיפור ההיסטורי של תל-חי והאנדרטה.

התכנית לשיקום האתר מיועדת לכיתות י', מבוססת על לימוד בבית הספר ומחוצה לו, ומזמנת לתלמידים למידה במסגרת הוראה רב-תחומית: היסטוריה, אמנות, של"ח ומחויבות אישית לקהילה. לתכנית נדבך נוסף והוא שימור, התבוננות, יצירה ופעולה בשאלות של אמנות בטבע וטיפוח סביבה ונוף.

התכנית תעורר את בני הנוער מהסביבה שהם אוהבי טבע ואמנות ואולי תעורר את ה"יפיפייה הנרדמת" ותשיב ולו במקצת חיים ופעילות להר הפסלים הקסום. פסל האריה והפסלים שהוקמו בשטח במהלך אירועי תל-חי לאמנות בת-זמננו, יהוו נקודות מוצא ליחידות הלימוד. בכך תחזק תחושת השייכות של התלמידים לחברה ולסביבתם, זאת מתוך רצון לגייסם לתחזוקת המקום במסגרת הפרויקט העולמי "מנקים את העולם". הפעלת התכנית דווקא בשלב התפתחותי זה שלהם, היא בעלת ערך חיובי במיוחד. רוב התלמידים ימלאו אחרי חובה המוכתבת מטעם בית הספר ונקווה שבמהלך התכנית יפנימו ערכים התנדבותיים ומחויבותם תהפוך למחויבות אישית אמיתית.

אירועי תל-חי באמנות בת זמננו בשנים 1980 - 1994 שיקום האתר

אתי נוסבאום | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח; דוא"ל: e0528731084@gmail.com

הובלת שינוי בבתי ספר לחינוך מיוחד בישראל: לקראת רב-תרבותיות? בית ספר לחינוך מיוחד בצפון

תמי מנור | התכנית למנהיגות בחינוך

במהלך ניהול שני בתי ספר לחינוך מיוחד נגלה לפני עולם אחר ומיוחד. עולם בו לומדים ומתחנכים יחד תלמידים מתרבויות שונות ודתות שונות. בעולם הנוכחי החדש ראינו שבשנים האחרונות, נוצר ביקוש עצום של תלמידים מהמגזר הערבי ללמוד בבתי ספר של החינוך המיוחד במגזר היהודי. תופעה זו גרמה לי לחשיבה מחדשת על תדמיתו של בית הספר ועל צביונו בהקשר של רב-תרבותיות. בתי הספר פועלים במציאות מרובת תרבויות אך לא בהכרח רב-תרבותית. בעקבות מציאות זו החלטתי לבדוק את נושא הובלת שינוי בבתי הספר לחינוך מיוחד בקרב המורים לחינוך מיוחד, וכן את עמדותיהם בנוגע לחיזוק עקרונות החינוך לרב-תרבותיות במציאות מרובת תרבויות. במהלך לימודי לתואר השני נחשפתי לקורס העוסק ברב-תרבותיות ובעקבותיו התחלתי לבחון את תפיסת המורים את ההנהגה הבית ספרית כמעודדת שונות בין אנשי הצוות ובין התלמידים, וכן את האקלים הבית הספרי כמעודד התבטאות חופשית ופועל על-פי עקרונות החינוך לרב תרבותיות.

לא קלה הדרך ובצדה התלבטויות רבות. מהו צביון בית הספר? מה מלמדים? באיזו שפה? מהו היקף החשיפה לעולם תרבותי אחר? ועוד. צוות בית הספר התחבר אליי למסע אחר, מסע אמיץ. החלטנו ביחד לבחון ולראות את האחר גם בצרכי התרבותיים בנוסף לצרכי המיוחדים. בסדנה זו אני מזמינה אתכם להתלבט ביחד ולראות כיצד ניסינו לחולל ריקוד משותף מכיל ומותאם. לא תמיד הצלחנו ואנחנו עדיין בתהליך אך זוהי ראשיתה של דרך ולמידה.

הובלת שינוי בבתי ספר לחינוך מיוחד בישראל: לקראת רב-תרבותיות?

תמי מנור | התכנית למנהיגות בחינוך; דוא"ל: mtami@012.net.il

הגדרת תפקיד היועץ החינוכי בין צורכי הפרט לצורכי המערכת והקשר לרמת מוסריותו של היועץ בי"ס עתיד, קרית-מוצקין

דורית בנימין | התכנית לייעוץ חינוכי

היועצת החינוכית נמצאת בצומת מורכב, המעמיד אותה בפני דילמות לא פשוטות שבין צורכי הפרט לצורכי המערכת. סדנה זו מבוססת על עבודת גמר מורחבת לצורך קבלת תואר שני בייעוץ חינוכי.

נושא העבודה נולד בעקבות שאלתו של מנהל בית ספר בו עבדתי בשנתי הראשונה. טרם כניסה לישיבה בין-מקצועית שאל המנהל: "את היועצת של מי?"

כיצד על היועצת לפעול? האם קיים פער בין הציפיות של סגל ביה"ס לבין הדרך שבה על היועץ החינוכי לפעול?
יועץ בית ספר פועל בסביבה של ריבוי בעלים, ריבוי נועצים, תחת מגבלות סודיות, תוך הפעלת אוריינטציה מוסרית.
ננסה לטעום ולחוות את מורכבות התפקיד דרך עיני המשתתפים, ונלמד על חשיבות סדנה מסוג זה לתיאום ציפיות בבית הספר.

הגדרת תפקיד היועץ החינוכי בין צורכי הפרט לצורכי המערכת והקשר לרמת מוסריותו של היועץ

דורית בנימין | התכנית לייעוץ חינוכי; דוא"ל: doritlomdim@gmail.com

ספרות הילדים כמרחב פוטנציאלי רב-תחומי, לעיצוב תודעת זהות ותרבות אצל ילדים בבי"ס יסודי

עליזה שפירו | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח

הצורך בטיפול הלשוני ובהעשרתה נובע מבעיית הדלות השפתית של ילדי ישראל. המטרה היא להביא למודעותם של צוותי החינוך את הצורך בעיצוב ובגיבוש תודעה של זהות תרבותית עברית.

דרך ראויה להשגת מטרה זו היא על-ידי הכרת יצירות ונכסי צאן ברזל ממקורותינו.

בתיווך ובאופן מושכל, ספרות הילדים מעצבת את גישותיהם והשקפותיהם של הילדים ובונה את עולם הערכים שלהם. על-פי גישתו של לם, החינוך הוא משרתם של שלושה אדונים: של החברה, של התרבות ושל היחיד. התכנית מציעה ללמד את היצירות הנבחרות בגישה משלבת בין שלוש השקפות אלה. העיסוק בטקסטים ובמשמעותם נערך תוך כדי הרחבה מעגלית מהאני - הלומד הפוגש באופן איכותי ומעמיק טקסטים ספרותיים, תוך התבוננות רפלקטיבית על ה"אני" והתבוננות מתוך אמפתיה על ה"אחר", דרך הקבוצה - כלומר עיצוב דמותו של התלמיד כחלק מחברה המתגבשת תוך כדי היכרות מעמיקה עם יצירות ספרות ומתוך שיח ודיון מבחין ומקרב בין הפרט, לקהילת העמיתים בקבוצה, ולבסוף החברה והעם - גיבוש ועיצוב תודעה של זהות תרבותית חברתית-לאומית, הנחלת התרבות באמצעות הוראת טקסטים ויצירות מתקופות שונות בתרבות העברית. דרך זו מאירה את השפה והספרות העברית מזווית חברתית, תרבותית ולשונית.

יחידת ההוראה מציגה למורים דרכים להוראת מגוון יצירות וטקסטים בנושא האני שאינו מרוצה מעצמו. הטקסטים הנבחרים מותאמים ליכולתם של תלמידי כיתות ג'-ד'. הם קשורים לעולמם ולמצוקותיהם, הם נוגעים בשאלת הזהות האישית ובעיצובה, מלמדים ומחזקים את הילד בבחירת דרך ערכית של הערכה עצמית, הזדהות של היחיד כחלק מחברה, ייחודו של היחיד בתוך הקבוצה. הטקסטים הנבחרים כתובים ביד אומן, במשלב לשוני גבוה, שיעשיר את לשון הילדים ויאפשר להם התמודדות עם טקסטים מורכבים בהמשך דרכם כלומדים וקוראים.

ספרות הילדים
כמרחב פוטנציאלי רב- תחומי,
לעיצוב תודעת זהות ותרבות של
ילדים בבי"ס יסודי

**ספרות הילדים כמרחב פוטנציאלי רב- תחומי, לעיצוב תודעת זהות ותרבות
אצל ילדים בבי"ס יסודי**

עליזה שפירו | התכנית להוראה רב-תחומית במדעי הרוח; דוא"ל: alizash2@gmail.com

"אני המורה של בנך ואתה המורה של בני" - דיון בסוגיית ההתמודדות בחדר המורים עם מציאות בה ילדי המורים לומדים בבית הספר בו מלמדים הוריהם בי"ס ממ"ד נעם צפת

צופית בן אבי | התכנית לייעוץ חינוכי

היחזמה היא להעלות לסדר היום של העוסקים בחינוך סוגיה שאינה מדוברת דיה: יחסיהם של מורים, שילדיהם לומדים במוסד בו הם עובדים, עם עמיתיהם. הסוגיה הנדונה הינה רב-ממדית ומורכבת ביותר. מערכת היחסים בין מורים להורים מאופיינת פעמים רבות בעמימות ובקונפליקט. מורי בית ספר, בו לומדים ילדים של חברי הצוות החינוכי, מתמודדים עם מערכת יחסים רגישה זו בתוך חדר המורים. לאווירה בחדר המורים ישנה השפעה רבה על האקלים החינוכי בבית הספר, על תחושת המסוגלות של המורה, על שביעות רצונו, ועל המוטיבציה הפנימית לעבודה. התמודדות המורה-ההורה נוגעת לתהליכי קבלת החלטות ולהתמודדויות אתיות ופסיכולוגיות, מעבר לקשיים עמם מתמודדים המורים בשגרת העבודה.

מטרת היחזמה היא לפתח בחדרי מורים המתמודדים עם הנושא שיח פתוח ומזמין, להעלות את המורכבות והרגישות למישור גלוי ומדובר, להבין כי ישנו צורך בהתערבות ההנהלה והייעוץ החינוכי ביצירת כללים ברורים להתנהלות בחדר המורים. יש להעמיק את המודעות האישית והמערכתית לנושא, ולזהות את היתרונות שמאפשרים שני ה"כובעים" - כובע המורה וכובע ההורה - לשיפור האקלים בחדר המורים, כך שניתן יהיה להתנהל בבית הספר באופן מקצועי ומוסרי.

**”אני המורה של בןך ואתה המורה של בני”
בי”ס ממ”ד נעם צפת**

צופית בן אבי | התכנית לייעוץ חינוכי; דוא”ל: tsufitba@gmail.com

בניית תכניות התערבות למתבגרות ולאמהותיהן תיכון מאר אליאס- אעבלין

כמיליה נסאר | התכנית לייעוץ חינוכי

בעבודת הגמר נבדקה חוויית ההסתכנות בקרב מתבגרות ערביות שהיו מעורבות בהתנהגות מסתכנת. הממצאים הראו כי מחיר החוויה היה מאוד כבד הן בממד הנפשי-רגשי והן בממד חברתי. תגובת המשפחה והסביבה הקרובה הייתה קשה ומאשימה אף ללא ניסיון להבין את הצורך של המתבגרות בהתנהגות המסתכנת. ככל שההתנהגות נחשבה בעיני החברה כפוגעת בכבוד המשפחה, כך היה המחיר יותר כבד ותגובות המשפחה היו יותר חריפות.

בניגוד לבני המשפחה, היועצות של בתי הספר היו הדמויות המכילות, התומכות, אותן ציינו המתבגרות כמקור התמיכה היחיד מול התגובות הקשות והמאכזבות של הדמויות המשמעותיות במשפחה, כולל האימהות.

מן הממצאים עלו ארבע תמות עיקריות: הסיבות להסתכנות - אוניברסליות ותלויות תרבות; התוצאות הרגשיות והחברתיות בעקבות החוויה; התגובה החריפה במיוחד של הסביבה הקרובה כלפי המתבגרות; תובנותיהן של המתבגרות בעקבות החוויה.

הממצאים הובילו אותי לפיתוח של שתי תכניות התערבות: האחת למתבגרות והשנייה לאמהותיהן. עיקר הדגש בתכנית המיועדת למתבגרות הינו בצורך בנטילת הסיכון, התרומה של התנהגותן להתפתחותן הנפשית והחברתית, העלאת המודעות לגבי מחיר החוויה במידה והיא נחשפת, וחיפוש אחר התנהגויות חלופיות שיכולות לספק את הצרכים שאותם מספקת חוויית ההסתכנות. בתכנית המיועדת לאמהות, הדגש הינו על התבוננות במהות הקשר בין לבין בנויתיהן המתבגרות, העצמתן והקניית כלים לדיאלוג אפקטיבי.

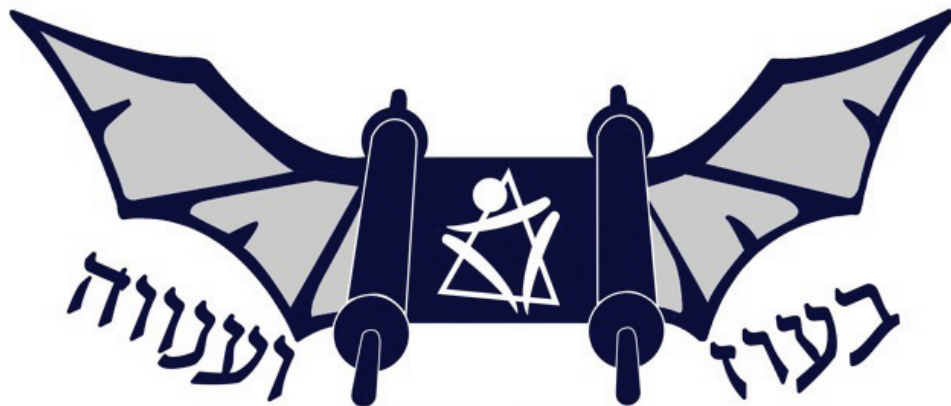
בניית תכניות התערבות למתבגרות ולאימהותיהן

כמיליה נסאר | התכנית לייעוץ חינוכי; דוא"ל: camelianassar@gmail.com

תיכון אמ"ת עכו - תיכון עם 'נראות אחרת'

טל כהן | חינוך והוראה לתלמידים בהדרה

הסדנה תעסוק בתהליכים שבית הספר, שאותו אני מנהל כיום, עבר במהלך לימודי בתכנית "חינוך והוראה לתלמידים בהדרה" באורנים. הבסיס לכל התמורות והשינויים שהמקום עבר הינו חוויית הנראות, הן של התלמידים בעיני הצוות והן של הצוות בעיני ההנהלה. תיכון אמ"ת עכו קיים קרוב לחמישים שנה. עם השנים חוותה עכו הגירה שלילית שהותירה בעיר, כמו גם בבתי הספר, אוכלוסייה שברובה הינה נכשלת, קשת יום ומחתך סוציו-אקונומי נמוך. מציאות זו הצליחה להטמיע אף בקרב הצוות החינוכי תודעת כישלון, נחיתות וייאוש. תחושה זו נתנה את אותותיה באחוזי הנשירה הגדולים, במדדי אלימות גבוהים ובאחוזי בגרות נמוכים במיוחד (36%). בשנים האחרונות נושבת רוח חדשה בבית הספר, רוח שהביאה עמה את תפיסת הנראות. מקורה של רוח זו במכללת אורנים בעקבות לימודי המנהל במחזור הראשון של התכנית לחינוך והוראה לתלמידים בהדרה בהובלת ד"ר מיכל ראזר. כיום, עם סיומו של מחזור תשע"ב בבית הספר נמצאים מדדי האלימות בירידה חדה ביותר ואחוזי הזכאים לתעודת בגרות מלאה עומדים על 85%!!!

נתיב בנים
קהילה חינוכית אמי"ת עכו

תיכון אמי"ת עכו - תיכון עם 'נראות אחרת'

טל כהן | חינוך והוראה לתלמידים בהדרה; דוא"ל: Tal_c@017.net.il

לימוד שירה אנגלית: פרשנות יצירתית של תלמידים לשירה אנגלית כשפה זרה תיכון חדרה בית אליעזר

מלאני שאול | התכנית להוראת שפות

תכנית הלימודים ללימוד השפה האנגלית בבתי הספר בחט"ב ובתיכון בישראל מחייבת לימוד שירה אנגלית. הבנת שירה ככלל מחייבת כישרון, יצירתיות, תובנה ובגרות נפשית ברבדים שונים.

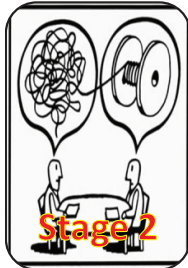
בניסיון לפתור את הקושי העולה בתהליך בשל מורכבות הנושא, בחרתי בשיטה של קריאת שירה המבוססת על עקרונותיו של ויגוצקי. קריאת שירה המבוססת על עקרונות אלה מעידה כי תלמידים הקוראים שירה מגיעים להבנות ולמסקנות ייחודיות בינם לבין עצמם גם ללא מעורבות משמעותית של המורה. התלמידים משלבים בהבנת השירה את חייהם הפרטיים, את הרקע האישי שלהם, את התחבטויותיהם, שאיפותיהם ומשאות הנפש שלהם, את חלומותיהם וערכיהם, וכן מורכבות אישית ומשפחתית. את כל אלה הם משלבים ביצירותיהם.

בהוראת העמיתים ניתן משקל משמעותי לביטוי יצירתי אישי מקסימלי, ללא מעורבות המורה. התלמידים מבטאים את פירושם לשירה ביצירת סרטי וידאו ומצגות אישיות, מעשירים את שפתם באנגלית דרך קריאת שירה ומשפרים את המיומנויות הלימודיות שלהם באמצעות שיח עמיתים. המאפיין העיקרי של התלמידים הוא היותם תלמידים בסיכון וכאלה השייכים לחינוך המיוחד ומשולבים בבתי ספר רגילים.

Vygotskian Poetry Reading Model

- Establish connection between students' background knowledge and poem's content

- Supportive aspects of instruction are removed
- Learning focuses on peer collaborative activities

לימוד שירה אנגלית: פרשנות יצירתית של תלמידים לשירה אנגלית כשפה זרה

מלאני שאול | התכנית להוראת שפות; דוא"ל: ymontn@hotmail.com

העלאת הצגה מתמטית על-ידי תלמידים בנושא המרובעים בית ספר מקיף אלריסאלה, נחף

אניסה קייס | התכנית להוראת המדעים בביה"ס העל יסודי

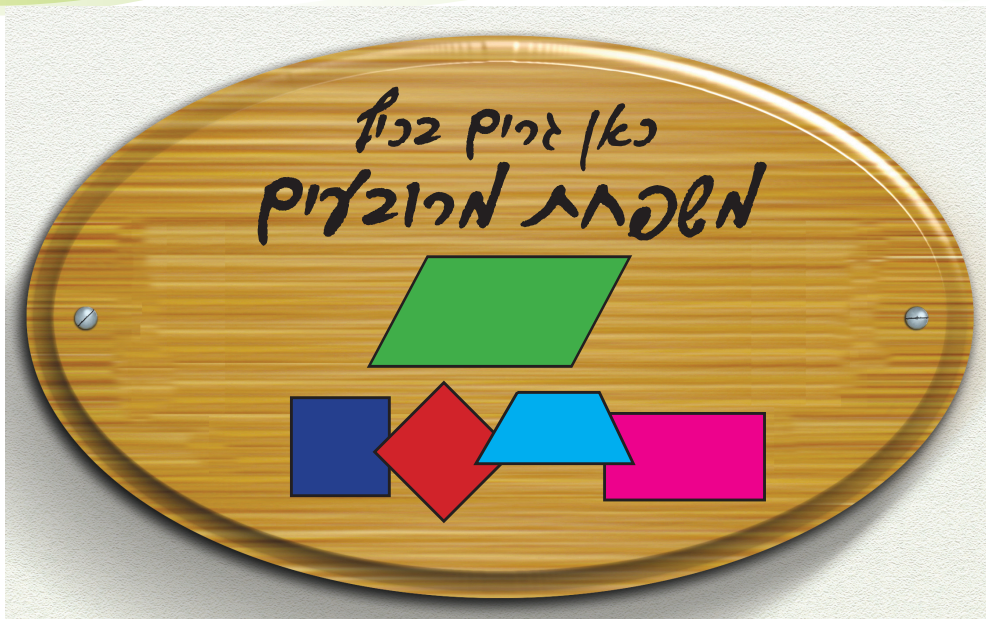
אחת הבעיות המרכזיות בתחום החינוך המתמטי היא בחוסר העניין שמביעים תלמידים כלפי המקצוע, לכן יש צורך בפיתוח וחקירה של דרכים חדשניות ללימוד המתמטיקה היכולות לתת מענה לבעיית המוטיבציה הנמוכה של התלמידים כבר בבית הספר היסודי. מספרות המחקר עולה כי נקודות חוזק של תלמידים יכולות לבוא לידי ביטוי כאשר מתאימים את ההוראה לסגנון הלמידה שלהם (לומד חזותי, לומד תנועתי ולומד שמיעתי). לכן, על המורה להתאים את הפעילויות המבוצעות בכיתה למספר גדול ככל האפשר של תלמידים.

דרך אחת, שזכתה לתשומת לב מחקרית, אם כי מועטה עדיין, היא העלאת הצגה מתמטית על-ידי תלמידים, במטרה ללמד נושאים מתמטיים בדרך שונה וחוויתית. הפעילות מתמקדת בהצגה של נושא המרובעים בגיאומטריה. ההצגה עוסקת במשפטים הקשורים לתכונות המרובעים, הנחוצים להבנת התכונות הבסיסיות של כל מרובע והבנת הקשרים ההיררכיים הקיימים בין המרובעים.

התסריט עוסק במשפחה מלוכדת שמורכבת מאב - המקבילית, ומילדיו - מלבן, מעוין, טרפז וריבוע. המלבן מקנא באחיו הריבוע, מורד ועוזב את הבית מכיוון שלדעתו הריבוע מפונק, ויש לו תכונות מיוחדות שלא נמצאות אצל המלבן. הטרפז והמעוין יוצאים לחפש את המלבן ומנסים לשכנע אותו לחזור בו מהחלטתו.

ההצגה הופכת את הלמידה לחוויתית, באמצעות מופעלים חושים רבים יותר מאלה המופעלים בשיטת ההוראה הפרונטלית. ההצגה מאפשרת לתלמיד להיות מעורב יותר בשיעור, להיות אחראי ללמידה, ההצגה מחזקת את התקשורת בין התלמידים, ואת הקשר בינם לבין המורה. הלימוד באמצעות ההצגה מתאים ליותר תלמידים בכיתה שהם בעלי סגנונות למידה שונים, ומחזק את הצד הרגשי של התלמיד. כל התהליך דורש מחשבה, תכנון והשקעה מצד המורה.

כאן גרום בנות
משפחה מרובעים

העלאת הצגה מתמטית על-ידי תלמידים בנושא המרובעים

אניסה קייס | התכנית להוראת המדעים בביה"ס העל יסודי; דוא"ל: anessa_kais@hotmail.com

הוראה בגישה של מתמטיקה יודית כדרך לחיזוק מיומנויות בסיס של תלמידים מתקשים במתמטיקה ולחיזוק תחושת המסוגלות העצמית שלהם בית הספר העל יסודי משגב

אהובה מדר | התכנית להוראת המדעים בביה"ס העל יסודי

תלמידים רבים חווים קשיים במתמטיקה לאורך שנות הלימוד בבית הספר. חלק גדול מאותם תלמידים חווה את הקשיים הללו באופן תדיר, ורצף של כישלונות בתחום גורם להם לתחושה של תסכול, לפגיעה בדימוי העצמי שלהם כלומדים, ולפגיעה בתחושת המסוגלות העצמית שלהם. כאשר תלמידים למודי כישלונות מגיעים לחטיבת הביניים, פערים בידע הבסיסי שלהם במתמטיקה פוגמים ביכולתם לרכוש ידע חדש, מתקדם יותר, ומכאן קצרה הדרך למעגל חדש של כישלונות והמשך פגיעה בתחושת המסוגלות העצמית שלהם. בניסיון למצוא דרך שתיצור חוויה מתקנת של למידת מתמטיקה בקרב תלמידים חלשים, חיפשתי אחר גישת הוראה שתאפשר לי להקנות לתלמידים אלה מיומנויות אריתמטיות בסיסיות, מבלי להעביר להם מסר שהם נדרשים לחזור על תכנים שאותם כבר למדו בבית הספר היסודי. הדרך שבה בחרתי היא הוראת יסודות האריתמטיקה בהתאם לגישה של המתמטיקה הוודית, המתמטיקה ההודית העתיקה. המתמטיקה הוודית מציגה אוסף של קיצורי דרך, קלים לביצוע, של פעולות חישוב בסיסיות. במסגרת התכנית פותחה סדרה של עשרה שיעורים המבוססים על גישה זו. במסגרת המחקר שליווה את יישום התכנית התבצע מעקב אחר שינויים במיומנויות האריתמטיות של 25 תלמידים שלמדו בגישת המתמטיקה הוודית, וכן נבחנו שינויים בתחושת המסוגלות שלהם. הממצאים מצביעים על כך שהייתה הצלחה בביצוע משימות, הבנה, הגאה, עלייה במוטיבציה, עניין וסקרנות. הצלחה בביצוע משימות תרמה לעלייה בתחושת המסוגלות העצמית, התלמידים חשו ביטחון וגילו מעורבות רבה יותר בשיעורים.

מהי מתמטיקה ודית?
אוסף של קיצורי דרך לביצוע קל ומהיר פעולות חישוב בסיסיות.

1. השיטה הכללית לכפל שני מספרים דו ספרתיים

שלב 3	שלב 2	שלב 1
נכפילים את המספרים ומקבלים את ספרות המאות.	נכפילים בהתלכך ומתוברים ומקבלים את ספרות העשרות.	נכפילים את האחדות ומקבלים את ספרות
$\begin{array}{r} 32 \\ \times 21 \\ \hline 672 \end{array}$ $3 \cdot 2 = 6$	$\begin{array}{r} 32 \\ \times 21 \\ \hline 72 \end{array}$ $3 \cdot 1 + 2 \cdot 2 = 3 + 4 = 7$	$\begin{array}{r} 32 \\ \times 21 \\ \hline 2 \end{array}$ $2 \cdot 1 = 2$

הוראה בגישה של מתמטיקה ודית כדרך לחיזוק מיומנויות בסיס של תלמידים מתקשים במתמטיקה ולחיזוק תחושת המסוגלות העצמית שלהם

אהובה מדר | התכנית להוראת המדעים בביה"ס העל יסודי; דוא"ל: ahuvamadar@gmail.com

משוואה בלי סטריאוטיפ - קידום תלמידות ללימודי מדע והנדסה

צחי גרשגורן | התכנית מוסמך בהוראה לביה"ס העל-יסודי

תקציר

תכנית ההתערבות "מובילות לטכניון" היא יוזמה משותפת של ויצ"ו, עיריית חיפה, הטכניון והתאחדות התעשיינים. מטרת התכנית היא לספק פתרון מקומי לבעיה המשותפת לעולם המערבי בכלל ולישראל בפרט: סוגיית תת-הייצוג הנשי במקצועות המדע וההנדסה. השנה משתתפות בתוכנית כ-160 תלמידות משתי חטיבות ביניים בחיפה, המקבלות תגבור לימודי, הרצאות, סיורים, ומשתתפות בפרויקט חקר בטכניון. מחקר הערכה שבוצע באורנים מצא כי התוכנית קדמה חלק גדול מן התלמידות ותפקודן הלימודי, הדימוי העצמי ותפיסת המסוגלות שלהן אכן השתפרו. הן אימצו תפיסות חיוביות יותר לגבי לימודים גבוהים ככלל והנדסה בפרט, וחלקן מצהירות במפורש על רצונן ללמוד מקצוע הנדסי (בשונה מעמדותיהן בתחילת השנה). ממצאי המחקר מבליטים את חשיבות קיומה של רשת תמיכה רגשית לתלמידות. בעקבות המחקר נוספו לתכנית מספר מרכיבים: סדנאות לסגלי הוראה, פעילויות משותפות עם הורי התלמידות ופעילויות שבועיות עם מהנדסות בחברות היי-טק מובילות. בסדנה אספר על חלקי ביחמה ועל תובנותי בעקבות ההתנסות והמחקר.

משוואה בלי סטריאוטיפי - קידום תלמידות ללימודי מדע והנדסה

צחי גרשגורן | התכנית מוסמך בהוראה לביה"ס העל-יסודי; דוא"ל: isac.gershgoren@gmail.com